

Medzinárodný jazyk esperanto ako materinský jazyk

Pri príležitosti osláv dňa materinského jazyka 21. februára

Medzinárodný deň materinského jazyka bol vyhlásený, aby nám pripomínal potrebu zvyšovať povedomie o jazykovej a kultúrnej rozmanitosti a viacjazyčnosti sveta. V súčasnosti, kedy sa z povrchu zemského vytratí každé dva týždne jeden jazyk spolu so svojim kultúrnym dedičstvom, nadobúda oslava materinského jazyka predtým nevídaný význam. Menšie národné jazyky ako i jazyky domorodé majú na svete svoje miesto a rovnaké právo na prežitie ako veľké jazyky. Bohužiaľ, až 43% z odhadovaných 7000 jazykov, ktorými sa na svete hovorí, je ohrozených. Iba niekoľko stoviek jazykov skutočne získalo miesto vo vzdelávacích systémoch a vo verejnej sfére, pričom menej ako sto z nich sa používa vo svete digitálnom.

Čo sa prihodilo 21. februára?

Počas protestu v roku 1952 voči snahe úradov odstrániť bengálský jazyk, ktorý predstavoval menšinový jazyk v terajšej oblasti Bangladéša a jeho nahradenie urdštinou, boli poľciou zastrelení štyria študenti na univerzite v Dáke v Bangladéši. Títo študenti manifestovali za uznanie ich rodného jazyka bengálčiny, ktorú chceli úrady odstrániť z univerzity v prospech „väčšieho“ jazyka, ktorým v tom čase hovorili mocní. Preto sa v roku 1999 UNESCO rozhodlo vyhlásiť 21. február za Medzinárodný deň materinského jazyka a od roku 2000 si ho pravidelne celosvetovo pripomíname.

Jazyky sa vytrácajú na celom svete a to najmä tým, že jazyky silnejších mocností pohltia jazyky tých slabších. To však prináša sociálnu nespravodlivosť, pretože spolu so zavrnutím materinského jazyka je do určitej miery zavrnutá i jazyková rozmanitosť, vzájomne prepojená a závislá od tej biologickej. Okrem toho, akýkoľvek faktor podporujúci stratu jazykovej rozmanitosti rovnako podporuje i stratu tradičných vedomostí. Lingvista Ken Hale preto tvrdí: *Ked' jazyk zomrie, stratíme veľké intelektuálne bohatstvo, ako keby hodili bombu na múzeum v Louvri*. Takto sa vyjadril k plánu schválenému Holandským parlamentom 29. septembra 2015, ktorý zavádza postupné nahradenie holandského jazyka na základných školách v prospech angličtiny.

हिन्दी Tiếng Việt Русский বাংলা
Português Kiswahili Ƴ̀̀̀̀̀ Français Gĩkũyũ Latviešu
Italiano Nederlands 𑌧𑌫𑌰𑌲𑌴 Čeština Esperanto Slovenščina
Shqip Македонски Eesti Polski Magyar Malti te Reo Māori Myaamia
Hrvatski 𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 國語 English Español Xàràcùù العربية Lèmburgs
Lingála lol Hmongb Tshiluba मराठी سنڌي 日本語 LIfonés 海南話 𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆
Pòmàro Nahuatl Jèrriais Interlingue Sardu 國語 Omuhimba 𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 Xaat Kil
Nyang'í Hopilávayí Mela'tájtól 'Ólelo Hawai'i kana masara Lietuvių Slovenčina
Võro Kiiil 𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 Islenska 𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 Suomi Kalaallisut Yorùbá isiZulu
Cymraeg 𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 Interlingua Latina Luganda Kavirondo Cham'teela 𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆
Taetae Ni Kiribati Къумукъ Тил Ladin 𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 Gaidhlig
Karjalan Kieли Kaszëbsczi Jäzëk Хакас Тини Tw'ampa Română Sesotho Dansk
Українська Қазақалпақ тили Lia-Tetun Kreyòl Ayisyen Norsk اوردیك Yapese
Català Kanhgág ウチナーヤマトウグチ Asusu Igbo Tok Pisin Faka-Tonga
Avañe'ê 𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 Беларуская Български Romani
Mvskoke Bega Iñupiatun Gaeilge Къабардтæгъæз 조선말 𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆
Türkçe 興化話 Sicilianu Volapük 𑌒𑌆𑌆𑌆𑌆𑌆 Reo Mā'ohi Deutsch
Lakshōtyapi Tshivenda Ojibherero Hiril Motu Kendeje Ido

lĩngvø.ĩfno

Ελληνικά Occitan
Esperanto
मराठी
أرندو

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

International Mother Language Day

21 February

Paradox esperanta - jeden jazyk pre všetkých, druhý jazyk pre každého

„Je najvyšší čas, aby rôzne národy pochopili, že neutrálny jazyk by sa mohol stať skutočnou baštou pre ich kultúry, proti monopolistickému vplyvu jedného či dvoch jazykov, ako sa to dnes stále viac a viac stáva skutočnosťou. Úprimne dúfam, že esperanto bude rýchlo napredovať, aby pomohlo všetkým národom sveta.“ S týmto vyjadrením na tému jazykovej rovnosti prišla bývalá prezidentka Islandu Vigdis Finnbogdottir.

Esperanto môže slúžiť ako ochrana proti zanikaniu menších jazykov, práve vďaka skutočnosti, že za ním nie sú štáty, ekonomické systémy, imperialistické snahy, ani národy, ktorých záujmom by bolo odstránenie iných národov, odstránenie národných jazykov alebo získavanie ich trhov. Za esperantom už viac ako 130 rokov stoja ľudia dobrej vôle, ktorí sa usilujú o spravodlivosť pre všetky kultúry a všetky jazyky, a za mier medzi národmi. UEA (Svetový esperantský zväz) slávi 21. február už veľa rokov a ctí si jeho posolstvo jazykovej spravodlivosti, ktorú rozumie ako uplatnenie práva každého jazyka na jeho existenciu.

UEA verí, že esperanto paradoxne nie je eliminátorom jazykov, rovnako ako sa to často stáva s jazykmi svetových ekonomických mocností. Práve naopak, esperanto ako neutrálny jazyk pre všetkých má schopnosť ochrániť menšie jazyky, pričom vie zabezpečiť celosvetovú komunikáciu.

Medzi základné hodnoty Medzinárodného dňa materinského jazyka patrí právo všetkých ľudí hovoriť svojim rodným jazykom. Tieto hodnoty častokrát zdieľajú i ľudia hovoriaci plánovým jazykom esperanto. Esperanto je nielen jednoduchšie ako iné jazyky, ale vedecké výskumy dokazujú jeho propedeutickú hodnotu, ktorá mu dáva atribúty akéhosi "urýchľovača" na učenie sa cudzích jazykov. Tento bujný a živý jazyk si je možné osvojiť už za niekoľko mesiacov, pričom pri bežnej výuke v škole stačí jeden školský rok. Jeho neutralita z neho robí nástroj na férovú nadnárodnú komunikáciu, pričom jeho jednoduchosť zabezpečuje odstránenie jazykových bariér, ktoré sú často prítomné pri komunikatívnej úrovni zložitejších cudzích jazykov.

Esperantisti učia aj slovenčinu - online a zadarmo

Sú to práve slovenskí esperantisti, ktorí sa podieľali na vzniku prvého a zároveň jediného mnohojazyčného online portálu na výučbu slovenského jazyka www.slova.ee. Tento je pre všetkých používateľov úplne zadarmo, funguje momentálne v pätnástich jazykoch a registrovalo sa na ňom už vyše 78.000 ľudí z vyše 200 krajín. V súčasnosti pracujú na ďalších portáloch pre iné jazyky. Podporujú a chránia tak aj národné jazyky rôznych štátov.

Približne tisíc ľudí, ktorí hovoria esperantom od malička

Ešte je málo známe, že existuje asi tisíc „Esperanto-denaskuloj“ (teda „rodení hovoriaci esperantom“), ktorí sa učia jazyk doma alebo sa ho naučili v detstve od rodičov. Existujú aj osobitné rodinné stretnutia, kde sa schádzajú títo rodení hovoriaci esperantisti z mnohých krajín. Napr. aj Ulrich Brandenburg, niekdajší nemecký veľvyslanec v Moskve, sa naučil esperanto v detstve, alebo aj súčasný vedúci slovenského oddelenia pre preklad v Luxemburgu v rámci Európskeho parlamentu Pavol Tvarožek.

Existujú rodený hovoriaci?

Ludovik Zamenhof si bol dobre vedomý toho, že práve skupina ľudí, ktorá by prijala esperanto ako svoj rodný jazyk by mohla zabezpečiť život tohto jazyka. Napodiv sa to v dnešnej dobe naozaj deje, a tzv. „denaskuloj“ ozaj existujú v rôznych kútoch sveta. Esperantskí rodení hovoriaci sú viditeľní v jazykovej komunite esperanta napriek svojmu relatívne malému počtu – napríklad pri spracovaní esperantskej Wikipédie, ktorá má teraz už viac než 254 890 článkov (slovenská Wikipédia ich má napríklad 228 685). Vývin komunity esperantských „denaskuloj“ ukazuje, že esperantu sa už dávno podarilo dosiahnuť postavenie živého jazyka a že jazyk sa ďalej vyvíja. O tom svedčí aj stále väčší záujem o tento jazyk na internete ako aj na podujatiach organizovaných nadšencami. Medzi esperantské podujatia konajúce sa na Slovensku patrí napr. každoročná letná škola esperanta (SES - Somera Esperanto Studado, <https://ses.ikso.net>), Celoslovenské esperantské stretnutie ako aj KAEST - Konferencia o využití esperanta vo vede a technike (<https://kaest.ikso.net>).

Esperantský jazykový kurz na Duolingo.com: aktuálne viac ako 1,2 milióny študentov esperanta.

Počet tých, ktorí sa učili esperanto ako druhý jazyk a pravidelne ho používajú, sa odhaduje na niekoľko stotisíc ľudí – viac než stonásobok počtu rodených hovoriacich. Podľa rôznych odhadov sa esperanto učilo už niekoľko miliónov ľudí.

Napríklad na veľmi populárnej stránke na učenie sa cudzích jazykov Duolingo.com je aktuálne viac než 1200000 študentov zapísaných do jazykového kurzu esperanta: <https://www.duolingo.com/courses/en> a na stránke www.lernu.net, ktorá je najväčšou mnohojazyčnou platformou na bezplatné učenie sa esperanta na svete (funguje vo vyše 30 jazykoch, vrátane slovenčiny) je už takmer 288.000 registrovaných užívateľov z 200 krajín sveta.

Rozhovor s esperantskými rodenými hovoriacimi na YouTube

Na YouTube môžete vidieť aj rozhovor s niekoľkými esperantskými rodenými hovoriacimi (denaskuloj) s titulkami vo viacerých jazykoch, vrátane slovenčiny:

<https://www.youtube.com/watch?v=UzDS2WvemBI>

Esperanto na Slovensku už 112 rokov

Aj u nás na Slovensku sa venujú ľudia esperantu – a dokonca aj na celosvetovej úrovni. Napríklad v roku 2016 sa konal v Nitre 101. svetový kongres esperanta, za účasti 1300 osôb zo 60 krajín. Tento rok esperantisti organizujú na Slovensku viacero zaujímavých podujatí k téme jazykov: Stretnutie polyglotov (Polyglot Gathering - www.polyglotbratislava.com), Letná škola esperanta (<https://ses.ikso.net>), 75. medzinárodný mládežnícky kongres (<http://ijk2019.tejo.org/>) či jazykový festival LingvaFest'2019 (www.lingvafest.sk).

U nás sa to všetko začalo v roku 1907 – vtedy vyšla v Martine prvá učebnica esperanta v slovenčine „Základy medzinárodnej reči esperanto od Doktora Zamenhofa“, ktorú preložil Albert Škarvan (http://www.esperanto.sk/100/osobnosti/Albert_Skarvan.php?jazyk=sk).

Spoznajte medzinárodný jazyk esperanto aj vy, naučiť sa tento jazyk môžete aj bezplatne napr. na stránke: www.lernu.net alebo aj na <https://learn.esperanto.com/sk/>.

PS: Plagát k téme dnešného dňa (voľne použiteľný), pripravený esperantistami a preložený do 22 jazykov: <http://www.linguistic-rights.org/21-02-2019/>

Slovenská verzia plagátu na stiahnutie:

http://www.linguistic-rights.org/21-02-2019/GEP_LINGV_2019_SK.jpg

Peter Baláž
Predseda SKEF

Kontakt:

Peter Baláž
Predseda SKEF
+421 902 203 369
peter.balaz@ikso.net

Slovenská esperantská federácia
Februárová 2
958 01 Partizánske
www.esperanto.sk